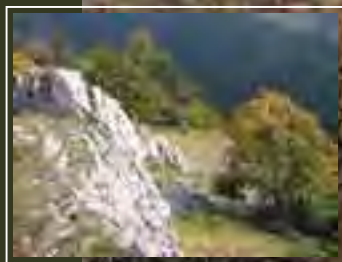

NATURA 2000

KOZOL A KL'AK

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU KOZOL

Východné svahy územia

Identifikačný kód územia: SKUEV0239
Nadmorská výška: 664 – 1111 m n. m.
Rozloha: 91,58 ha

Kraj: Žilinský
Okres: Žilina
Katastrálne územie: Poluvsie nad Rajčankou, Turie

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

Vápnomilné bukové lesy

PRÍRODNÉ POMERY

Územie leží na bočnom hrebeni Lúčanskej Fatry v celku Malá Fatra. Budované je mezozoickými komplexami hornín. Vápence a dolomitické vápence tvoria bralnaté zoskupenia s rozsiahlymi suťami, blokovými poľami a murovými prúdmi. Do západnej časti zasahujú kremencové horniny. Lesné biotopy sa nachádzajú na viac ako polovici územia, z bučín sú to kyslomilné bukové lesy a bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy. Na sutinový a skeletnatý vápencový substrát sú viazané vápnomilné bukové lesy, javorovo-bukové lesy a lipovo-javorové sutinové lesy. Výraznú dominantu územia tvorí bralnatá časť so skalnými a sutinovými spoločenstvami s výskytom prvosienky holej (*Primula auricula*), ponikleca slovenského (*Pulsatilla slavnica*) a zvončeka maličkého (*Campanula cochlearifolia*). V lúčnych častiach, ktoré sú často v mozaike so

Hrebeň Kozla

Javorovo-bukové horské lesy

Biotop jasoňa červenookého

suťoviskami, boli zaznamenané pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*) a i. Na lesné spoločenstvá Kozla sú naviazané veľké šelmy ako medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), viaceré druhy ďatlov, sov a dravcov ako napríklad ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), sova lesná (*Strix aluco*) alebo jastrab lesný (*Accipiter gentilis*). Z bezstavovcov sa tu vyskytuje vzácny fúzač alpský (*Rosalia alpina*). V bralnej časti nájdeme tetrova hôľniaka (*Tetrao tetrix*), ale aj významné spoločenstvá bezstavovcov, v nich napríklad jasoňa červenookého (*Parnassius apollo*) alebo viaceré druhy mäkkýšov.

Jasoň červenooký (*Parnassius apollo*)

Tetrov hôľniak (*Tetrao tetrix*)

Porast pionierskych drevín

Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni

NEGATÍVNE VPLYVY

Hoci územie nie je priamo ohrozené lesným obhospodarovaním, existuje tu potenciálne ohrozenie z dôvodu intenzívnej ťažby lesa v susediacich porastoch – stála prítomnosť človeka, hlučnosť, rušenie živočíchov, šírenie nepôvodných druhov rastlín a pod. V území je niekoľko chodníkov, ktoré využívajú najmä miestni obyvatelia. Ďalším negatívnym faktorom je zarastanie časti nelesných plôch sukcesnými drevinami v lokalitách výskytu jasoňa červenookého.

Črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*)

Prvosienka holá (*Primula auricula*)

OCHRANA ÚZEMIA

Územie je chránené v národnej sieti chránených území ako Národná prírodná rezervácia Kozol, kde platí 5. stupeň ochrany.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17. 3. 2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Kozol a ÚEV Kľak, ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

Pre územie navrhujeme diferencovaný manažment. Bezzásahová zóna A, s 5. stupňom ochrany, je zhodná s plochami lesných porastov. Keďže v nelesnej časti územia bude potrebný manažment, navrhujeme tu vytvorenie zóny B so 4. stupňom ochrany.

Nelesné spoločenstvá

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Po prerokovaní s vlastníkmi a užívateľmi územia bude vypracovaný program starostlivosti o územie. Základom programu starostlivosti o biotopy bude:

- zachovanie bezzásahového režimu v lesných porastoch
- selektívne výruby sukcesných drevín v nelesnej časti územia.

Jašterica múrová (Lacerta muralis)

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (* prioritné biotopy)
Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovištia <i>Orchidaceae</i>)	6210*
Skalné biotopy a jaskyne Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8160* 8210
Lesné biotopy Kyslomilné bukové lesy Bukové a jedľové kvetnaté lesy Javorovo-bukové horské lesy Vápnomilné bukové lesy Lipovo-javorové sutinové lesy	9110 9130 9140 9150 9180*

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina Slovenský názov	Vedecký názov (* prioritné druhy)
Vyššie rastliny poniklec slovenský	* <i>Pulsatilla slavica</i>
Chrobáky fúzač alpský	* <i>Rosalia alpina</i>
Cicavce šelmy vlk dravý rys ostrovid medveď hnedý	* <i>Canis lupus</i> <i>Lynx lynx</i> * <i>Ursus arctos</i>

Poniklec slovenský
(*Pulsatilla slavica*)

Medveď hnedý (*Ursus arctos*)

Rys ostrovid (*Lynx lynx*)

KĽAK

Kľak

Identifikačný kód územia: SKUEV0240

Nadmorská výška: 790 – 1351 m n. m.

Rozloha: 85, 71 ha

Kraj: Žilinský

Okres: Žilina, Martin

Katastrálne územie: Fačkov, Vrúcko

PRÍRODNÉ POMERY

Kľak tvorí výraznú dominantu na juhu hlavného hrebeňa Lúčanskej Fatry, ktorá je časťou pohoria Malá Fatra. Ide o mohutnú príkrovovú dosku, tvorenú odolnými vápencami a dolomitmi Chočského príkrovu. Nižšie položené časti svahov sú budované menej odolnými slieňmi a slienitými vápencami krížňanského príkrovu. V najvyšších polohách sú vyvinuté subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty, aj keď v druhovo ochudobnenej forme. Výskyt subalpínskych prvkov ako napr. iskerník alpínsky (*Ranunculus alpestris*), ostrica tuhá (*Carex firma*), tučnica alpínska (*Pinguicula alpina*) predstavuje okrajové výskyty v rámci Západných Karpát.

Bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy

Z nelesných rastlinných

biotopov tu majú zastúpenie skalné biotopy s prvosienkou holou (*Primula auricula*), horcom Clusiovým (*Gentiana clusii*), škardou Jacquinovou (*Crepis jacquinii*) a v menšej miere i sutinové spoločenstvá. Prevahu výmery územia predstavujú málo pozmenené bukové lesy. Na rovnakom substráte sa vplyvom rozdielnej nadmorskej výšky, expozície a pestrého reliéfu vyvinuli javorovo – bukové horské lesy v západnej a severnej časti, bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy vo východnej časti. Menšiu rozlohu majú vápnomilné bukové lesy na bočných skalnatých hrebienkoch a lipovo-javorové sutinové lesy v údoliach. Buk tu tvorí orografickú hornú hranicu lesa. Typickým fenoménom vrcholovej časti sú krovité bučiny, ktorých vzhľad pripomína kosodrevinu.

Kľak je lovným biotopom pre veľké šelmy (medveď, vlk, rys). Cenné sú spoločenstvá bezstavovcov, s výskytom chránených, vzácných a endemických druhov, ako sú napr. fúzač alpský (*Rosalia alpina*), bystruška fabriciová (*Carabus fabricii*) a ďalšie druhy chrobákov (*Leptinus testaceus*, *Leiodes lucens* a i). Z avifauny sú zastúpený jastrab lesný (*Accipiter gentilis*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), ľabtuška vrchovská (*Anthus spinoletta*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*) a i.

Kľak – skalné steny so štrbinovou vegetáciou, subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty

NEGATÍVNE VPLYVY

Na vrchol Kľaku vedie niekoľko turistických chodníkov, dochádza k zošľapávaniu rastlinných spoločenstiev a k erózii. Chodník je využívaný aj cyklistami a pohybujú sa tu i motocyklisti. Potenciálne ohrozenie súvisí s lesníckymi aktivitami (lesné cesty, ťažba) v blízkosti územia. Na vrchole sa rozrastá nepôvodná, vysadená kosodrevina.

*Kortúza Matthioliho
(Corydalis matthioli)*

*Ľalia zlatohlavá
(Lilium martagon)*

*Horec Clusiov
(Gentiana clusii)*

Subalpínske travinno-bylinné porasty

Kľak – krovité bučiny na vrchole

OCHRANA ÚZEMIA

Územie je súčasťou národnej siete chránených území ako Národná prírodná rezervácia Kľak, kde platí 5. stupeň ochrany.

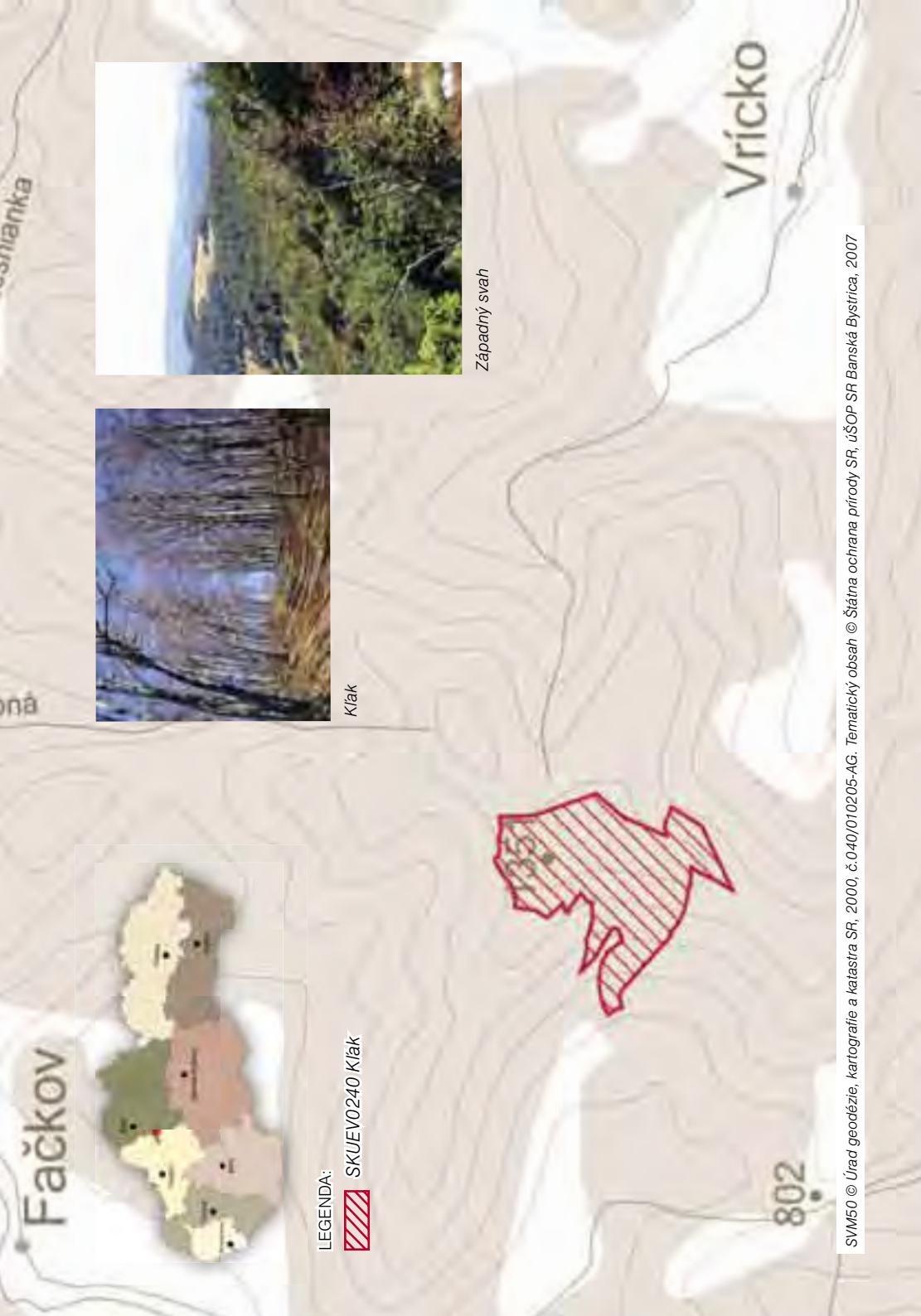
V prípade vyhlásenia NPR Kľak za územie európskeho významu tu bude zachovaný 5. stupeň ochrany. Len v prípade potreby výrubov nepôvodnej kosodreviny bude vo vrcholovej časti dočasne zriadená zóna B so 4. stupňom ochrany.

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

- zachovanie bezzásahového režimu v lesných porastoch
- usmerňovanie návštevnosti
- zväzbenie likvidácie nepôvodnej kosodreviny na plochách, kde ohrozuje pôvodné subalpínske spoločenstvá.

Bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (* prioritné biotopy)
Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy Alpínske a subalpínske vápnomilné travinnobylinné porasty	6170
Skalné biotopy a jaskyne Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8120 8210
Lesné biotopy Bukové a jedľové kvetnaté lesy Javorovo-bukové horské lesy Vápnomilné bukové lesy Lipovo-javorové sutinové lesy	9130 9140 9150 9180*

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina Slovenský názov	Vedecký názov (* prioritné druhy)
Vyššie rastliny zvonček hrubokoreňový	* <i>Campanula serrata</i>
Chrobáky fúzač alpský	* <i>Rosalia alpina</i>
Cicavce šelmy vlk dravý rys ostrovid medveď hnedý	* <i>Canis lupus</i> <i>Lynx lynx</i> * <i>Ursus arctos</i>

Zvonček hrubokoreňový
(*Campanula serrata*)

Bukové a jedľovobukové kvetnaté lesy

Fúzač alpský (*Rosalia alpina*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89035-85-4

**Štátna ochrana prírody SR
Správa NP Malá Fatra
Hrnčiarska 197
013 03 Varín
tel: 041/5692311
fax: 041/5071415
e-mail: ssnpmf@sopsr.sk**

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © Archív ŠOP SR, © D. Baláž, © T. Flajs, © J. Galčík, © S. Harvančík, © M. Hatala, © M. Kalaš, © J. Ksiažek, © I. Labudíková, © A. Lovrištová, © P. Polák

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

predná strana – vrcholový skalný masív Kláku, vápencové braľy Kozla, zvonček maličký (Campanula cochlearifolia)

zadná strana – Kozol

